

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES FOR FORMING ACADEMIC INTEGRITY IN FUTURE PRESCHOOL EDUCATORS OF KINDERGARTEN IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Стрімкий розвиток науки й технологій, активне входження в професійне та побутове життя штучного інтелекту (ШІ) сприяють всесвітньому прогресу з одного боку, з іншого – провокують зниження рівня мотивації до критичного осмислення інформації, розвитку креативності молоді тощо. Все більше здобувачів освіти намагаються «полегшити» академічне життя й звертаються по допомогу до чату GPT або відвертого плагіату. Особливо гостро означена проблема постає, коли мова йдеться про майбутніх педагогів та вихователів, які в подальшому мають підготувати підростаюче покоління до самостійності, творчості, унікальності мислення. Тож проблема формування академічної доброчесності у майбутніх вихователів набуває все більшої актуальності.

Автор аналізує сутність поняття «академічна доброчесність», визначаючи його як сукупність морально-етичних норм та принципів, якими мають керуватись усі учасники освітнього процесу задля ефективного досягнення його мети та отримання інноваційного освітнього продукту.

Серед найбільш ефективних педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО щодо формування у них академічної доброчесності визначено: проблемну технологію, інтерактивну технологію, технологію навчального тренінгу, ігрову технологію.

Проблемна технологія дозволяє моделювати ситуації, що стимулюють критичне мислення, аналіз етичних дилем та прийняття відповідальних рішень здобувачами. Вона базується на активній взаємодії майбутнього вихователя з навчальним матеріалом, формує у нього здатність знаходити вірне рішення у розв'язанні складних морально-етичних питань.

Інтерактивна та тренінгова технології забезпечують активну взаємодію здобувачів між собою та з викладачами, що сприяє розвитку етичних і професійних компетентностей через діалогічне обговорення проблемних ситуацій, занурення в ситуацію та пошук шляхів її вирішення.

Ігрова технологія сприяє формуванню практичних навичок вирішення складних ситуацій та подолання академічної нечесності через використання ділових ігор, які в простій, цікавій формі сприяють розумінню проблеми, визначенню шляхів її вирішення.

Ключові слова: академічна доброчесність, педагогічна технологія, проблемна техно-

логія, інтерактивна технологія, технологія навчального тренінгу, ігрова технологія, майбутні вихователі.

The rapid development of science and technology, the active entry into professional and everyday life of artificial intelligence (AI) contribute to global progress on the one hand, and on the other hand, provoke a decrease in motivation for critical thinking of information, the development of youth creativity, etc. More and more students are trying to "make academic life easier" and turn to GPT chat or outright plagiarism for help. A particularly acute problem arises when it comes to future teachers and educators, who in the future must prepare the younger generation for independence, creativity, and uniqueness of thinking. Therefore, the problem of forming academic integrity in future educators is becoming increasingly relevant.

The author analyzes the essence of the concept of "academic integrity", defining it as a set of moral and ethical norms and principles that all participants in the educational process should be guided by in order to effectively achieve its goal and obtain an innovative educational product.

Among the most effective pedagogical technologies in the professional training of future teachers of secondary education in terms of forming their academic integrity, the following are identified: problem technology, interactive technology, educational training technology, game technology.

Problem technology allows you to model situations that stimulate critical thinking, analysis of ethical dilemmas and making responsible decisions by applicants. It is based on the active interaction of the future teacher with the educational material, forming in him the ability to find the right solution in solving complex moral and ethical issues.

Interactive and training technologies provide active interaction of applicants among themselves and with teachers, which contributes to the development of ethical and professional competencies through dialogical discussion of problem situations, immersion in the situation and search for ways to solve it.

Game technology contributes to the formation of practical skills for solving complex situations and overcoming academic dishonesty through the use of business games, which in a simple, interesting form contribute to understanding the problem, determining ways to solve it.

Key words: academic integrity, pedagogical technology, problem technology, interactive technology, educational training technology, game technology, future educators of kindergarten.

УДК 37.091.12:373.2:378.14
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.1.22>

Бадер С.О.,
докт. пед. наук,
професорка кафедри розвитку дитини
раннього і дошкільного віку
Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Реформаційні процеси в системі дошкільної освіти орієнтують на підготовку високопрофесійного, конкурентоспроможного фахівця – майбутнього вихователя дітей раннього і дошкільного віку. З іншого боку, розвиток інформаційних технологій

та удосконалення можливостей штучного інтелекту (ШІ), що, безсумнівно, є показником суспільного прогресу, не завжди позитивно впливають на формування академічної доброчесності в системі освіти. Все більше здобувачів намагаються «полегшити» академічне життя й звертаються по

допомогу до чату GPT або відвертого плагіату, використовуючи ресурси Інтернету. Тут вбачаємо слушною думку І. Іванової: «...розвиток штучного інтелекту поставив під сумнів академічну доброчесність як у вищій освіті, так і в науковому письмі» [4, с. 125]. Особливо гостро означена проблема постає, коли мова йдеться про майбутніх педагогів та вихователів, які в подальшому мають підготувати підростаюче покоління до самостійності, творчості, унікальності мислення.

Зауважимо, що стандартом вищої освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта» передбачено низку загальних та фахових компетентностей, що передбачають сформовані моральні якості, у тому числі, здатність формувати морально-етичні норми у дітей. Саме академічна доброчесність виступає своєрідним орієнтиром, який допомагає з перших днів навчання дотримуватись морально-етичних норм у професії, орієнтувати на самостійне креативне мислення, створення унікального освітнього продукту тощо. Тож проблема формування академічної доброчесності майбутніх вихователів набуває все більшої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема професійної підготовки майбутніх вихователів дітей раннього і дошкільного віку знайшла своє відображення у роботах Л. Артемової, С. Бадер, Г. Беленької, Л. Зданевич, О. Кучерявого, Т. Танько та ін. Інституалізація академічної доброчесності зумовила появу низки розвідок, де досліджено сутність і зміст означеної дефініції: І. Доценко, А. Колесніков, Я. Тицька тощо. З іншого боку, питання реалізації норм академічної доброчесності в системі професійної підготовки майбутніх фахівців досліджуються О. Ільченко, Н. Сиротенко, Ю. Слободянук, Д. Соповою та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Натомість, шляхи та механізми упровадження норм академічної доброчесності у підготовку майбутніх вихователів ЗДО ще потребують ґрунтовних розвідок. Поки наявні поодинокі наукові спроби в означеному векторі (К. Джеджера, В. Григоренко, М. Давидова, Н. Шевченко).

Отже, **метою** статті є визначення ефективних педагогічних технологій у формуванні академічної доброчесності майбутніх вихователів ЗДО під час професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження

Логіка наукового пошуку передбачає визначення сутності категорії «академічна доброчесність».

Так, в ЗУ «Про освіту» означена дефініція потлумачена як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [3].

О. Ільченко визначає академічну доброчесність у системі вищої освіти як етичне, моральне та ціннісне підґрунтя ефективного функціонування освітнього середовища, де всі суб'єкти неухильно дотримуються відповідних норм. Учена називає цінності академічної доброчесності, зокрема: законність та верховенство права, людська гідність, професіоналізм та компетентність, прозорість, чесність та порядність, справедливість та толерантність, партнерство та взаємодопомога, повага та взаємодовіра, самовдосконалення та саморозвиток, персональна відповідальність за результат діяльності [5, с. 101]. Уважаємо, що такі цінності цілком співзвучні професійним цінностям вихователя дітей раннього і дошкільного віку.

Погоджуємось із думкою О. Пшеничної, яка розглядає академічну доброчесність у ЗВО як своєрідну академічну культуру, що базується на принципах свободи, відповідальності, гідності тощо. Учена вважає, що саме завдяки нульовій толерантності до академічної недоброчесності можливо говорити про професійну підготовку інтелектуальних, креативних, винахідливих особистостей [6].

Отже, висновковуємо, що академічна доброчесність є неодмінною складовою успішного й ефективного освітнього процесу, а її сутність визначаємо як сукупність морально-етичних норм та принципів, якими мають керуватись усі учасники освітнього процесу задля ефективного досягнення його мети та отримання інноваційного освітнього продукту.

К. Джеджера зауважує, що формування академічної доброчесності майбутніх вихователів має бути спрямовано на формування у них системи чітких знань про її цінності, принципи та правила, а також на становлення спрямованості здобувача дотримуватись відповідних норм під час навчання та у подальшій професійній діяльності [2].

Очевидно, що здобувачі, які тільки вступили на навчання ще не мають повного чіткого уявлення про норми академічної доброчесності в ЗВО, а її сутність зводиться до декларованих викладачами постулатів щодо аморальності списування та заборони використовувати чужі наукові здобутки як власні. Тож, постає необхідність імплементації різних форм та методів роботи з майбутніми вихователями щодо формування у них культури академічної доброчесності, починаючи з перших років навчання. Визначимо найбільш ефективні педагогічні технології у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО щодо формування у них академічної доброчесності, а саме: проблемна технологія, інтерактивна технологія, технологія навчального тренінгу, ігрова технологія. Зупинимось на педагогічному потенціалі кожної з них більш детально.

Так, проблемна технологія навчання (В. Манько, А. Фурман) є ефективним інструментом для

формування академічної доброчесності у майбутніх вихователів дітей раннього і дошкільного віку, оскільки вона створює ситуації, що стимулюють критичне мислення, аналіз етичних дилем та прийняття відповідальних рішень. Технологія базується на активній взаємодії здобувача з навчальним матеріалом, формуючи у нього здатність знаходити рішення у розв'язанні складних питань.

Реалізація технології проблемного навчання у вищій школі підпорядковується певному алгоритму:

- постановка проблеми – здобувачу пропонується ознайомитись з реальною або змодельованою ситуацією порушення норм і принципів академічної доброчесності в освітньому процесі та поміркувати над шляхами вирішення такої ситуації;
- дослідження проблеми – здобувачеві пропонується ознайомитись з нормативно-правовою базою та наслідками щодо порушення академічної доброчесності;
- пошук рішень – майбутнім фахівцям пропонується згенерувати низку рішень щодо окресленої проблеми;
- презентація висновків та рефлексія – майбутні вихователі демонструють обґрунтовані пропозиції щодо вирішення проблеми та, на основі самоаналізу, визначають, які б були їхні дії у разі означеної ситуації.

Уважаємо, що серед переваг проблемної технології навчання щодо формування академічної доброчесності майбутніх вихователів ЗДО є:

- практичність – здобувачі легко можуть адаптувати отримані знання та навички до умов реального освітнього процесу;
- розвиток критичного мислення – постановка проблеми та необхідність добирати аргументи щодо різних шляхів її вирішення спонукає до пошуку, аналізу та узагальнення значного пласту інформації, а, отже, виникає необхідність її інтерпретації;
- формування ціннісно-сміслових орієнтацій здобувачів – доброчесність стає певним моральним принципом та орієнтиром у подальшій професійній діяльності вихователя.

Використання *інтерактивної технології* (Н. Волкова, Р. Гуревич, О. Пометун, Т. Пироженко) в освітньому процесі має значні переваги у формуванні академічної доброчесності, оскільки:

- сприяє розвитку критичного осмислення інформації під час обговорення проблемних завдань, аналізу складних етичних ситуацій щодо норм дотримання академічної доброчесності;
- допомагає формувати більш усвідомлене ставлення до результатів освітнього процесу та до виконання завдань з урахуванням норм академічної доброчесності;
- використання інтерактивних методів навчання сприяє формуванню навичок роботи

з Інтернет-контентом, здатності перевіряти джерела інформації, правильно оформлювати цитування та уникати плагіату;

– сприяє підвищенню рівня прозорості оцінювання досягнень здобувачів, що спонукає поводити себе в освітньому процесі більш свідомо.

Тренінгова технологія (О. Безпалько, Н. Волкова, О. Шевчук) володіє значним потенціалом щодо формування необхідних знань, умінь, навичок та важливих професійно-особистісних якостей у майбутніх вихователів, з одного боку, допомагає встановити суб'єкт-суб'єктні стосунки в системі «викладач – здобувач» – з іншого. Вважаємо, що тренінгова технологія сприятиме формуванню академічної доброчесності майбутніх вихователів ЗДО шляхом діалогічної взаємодії між учасниками тренінгу. У межах нашого дослідження визначаємо тренінгову технологію як таку, що характеризується високою активністю учасників та цілеспрямованим застосуванням сукупності різних методичних засобів, що дозволяють виробити необхідні професійні навички та психічні новоутворення шляхом багаторазового повторення окремих елементів в умовах імітації професійного середовища (емерсивність) [1].

У процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО доцільно використовувати навчальний тренінг, що дасть можливість інтегрувати освітню мету (формування необхідних знань, умінь та навичок щодо сутності та змісту академічної доброчесності) та запустити механізм формування відповідних цінностей академічної доброчесності у майбутніх фахівців.

Прикладами означених тренінгів можна вважати наступні:

- «Основи академічної доброчесності», мета якого ознайомлення майбутніх вихователів з базовими принципами академічної доброчесності, її цінностями;
- «Як запобігти плагіату?», метою якого є формування навичок розпізнавання плагіату та запобігання цьому явищу;
- «Читинг та його наслідки», мета якого сформувати готовність до самостійної креативної роботи, розуміти наслідки списування, плагіату, фальсифікації тощо.

Ігрова технологія (Т. Войцях, І. Дичківська, А. Фурман), зокрема, використання ділових ігор для формування академічної доброчесності майбутніх вихователів дають можливість моделювати реальні ситуації, що відбуваються в академічному середовищі та шукати шляхи їх вирішення. Такі ігри можна використовувати для засвоєння нового матеріалу стосовно академічної доброчесності/нечесності, активізації пізнавальної активності майбутніх вихователів, формування професійних якостей тощо.

Узагальнимо можливості ділових ігор у формуванні академічної доброчесності здобувачів. Отже, їх використання дозволяє:

– моделювати реальні ситуації, з якими можуть стикатися майбутні вихователі в академічному середовищі, коли необхідно зробити моральний вибір;

– формувати колективну відповідальність, адже робота в групах дозволяє спільно приймати рішення на основі етичних норм та доброчесної поведінки, а, отже, брати відповідальність за прийняті рішення;

– розвивати навички прийняття рішень у ситуації складної морально-етичної дилеми;

– створити атмосферу емоційної залученості до розв'язання проблем, пов'язаних з академічною доброчесністю в освітньому процесі.

Наприклад, метою ділової гри «Суд над плагіатом» є формування уявлень здобувачів про сутність академічної доброчесності/недоброчесності, здатності надавати обґрунтовані аргументи, виступати публічно. Учасникам пропонується поділитись на чотири команди («обвинувачі», «захисники», «судді» та «свідки») та змоделювати ситуацію обговорення випадку академічного плагіату під час написання тез й участі у конференції.

Ще один приклад ділової гри «Академічний детектив», мета якої – формування умінь збирати, аналізувати та систематизувати інформацію, добирати аргументовані докази та виступати публічно. Учасникам пропонується ситуація щодо порушенням академічної доброчесності з боку здобувача випускного курсу під час написання дипломного проєкту. Майбутні вихователі мають зібрати «докази» академічно недоброчесної поведінки та запропонувати алгоритм подальших дій.

Тож, ділова гра не лише сприяє формуванню академічної доброчесності, а й готує студентів до викликів у професійному середовищі, де етичність і відповідальність є ключовими принципами.

Висновки. Таким чином, використання сучасних педагогічних технологій, зокрема проблемної, інтерактивної, тренінгової, ігрової, дозволяє максимально глибоко занурити майбутніх вихователів ЗДО у вивчення та розуміння проблеми дотримання академічної доброчесності в системі вищої

освіти. Реалізація комплексу означених технологій сприятиме: по-перше, усвідомленню цінностей академічної доброчесності та їх інтеріоризації здобувачами; по-друге, розвитку критичного мислення, здатності ефективно працювати з інформацією та формулювати обґрунтовані висновки; по-третє, емоційній залученості здобувачів щодо розв'язання моральних дилем з проблем академічної доброчесності/нечесності; по-четверте, свідомому ставленню до дотримання норм академічної доброчесності в освітньому процесі; по-п'яте, колективній відповідальності до дотримання встановлених правил.

Перспективи подальших розвідок убачаємо в розробці комплексу тренінгів для майбутніх вихователів ЗДО з метою формування у них академічної доброчесності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.
2. Джеджера К. Академічна доброчесність як моральний орієнтир професійної підготовки майбутніх вихователів. *Інноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 157–164.
3. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Іванова І.М. Штучний інтелект та академічна доброчесність в університеті. *Навчання і викладання у багатомовному світі у цифровому форматі в Україні сьогодні*: матеріали Міжнародної науково-практичної он-лайн конференції 29–30 листопада 2024 р. К., 2024. С. 124–128.
5. Ільченко О. Академічна доброчесність як фактор забезпечення якісної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2024. Вип. 33. С. 100–103.
6. Пшенична Л. Становлення академічної культури і доброчесності у вищій школі. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. 2019. С. 14–20.